

Nr 181.

Af herr **Nilson** i Örebro, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder i syfte att förebygga masskassering af valsedlar vid val till riksdag, stadsfullmäktige och lands-ting m. m.

Röstkasseringarna vid fjolårets andrakammarval hafva varit föremål för en rätt liflig diskussion. De kunna lämpligen uppdelas i två hufvudgrupper:

- 1) Kassering af hela röstmassan från vissa kommuner;
- 2) Kassering af enstaka röstsedlar.

Kasseringarna under grupp 1) i allmänhet, ja, måhända uteslutande beroende därpå, att respektive valnämnder underlåtit att ställa sig bestämmelserna i vallagens §§ 42—55 till efterrättelse. Vid ett tillfälle har ju till och med inträffat, att genom en posttjänstemans måhända alltför stora nit en dylik kassering ägt rum. Det är säkerligen känslan af det oriktiga i att väljarna så alldeles utan egen förskyllan beröfvas sitt inflytande på valets utgång, som varit anledningen till att Konungens befallningshafvande i regel varit mycket milda i sin tolkning af sådana fall. Det är dock, synes det mig, en påtaglig brist hos vallagen, att den ej gifver något skydd för en dylik masskassering.

Vid kassering af enstaka röstsedlar synas länsstyrelserna hafva följt de mest skiftande grunder. Valkuverten ha ju haft ett växlande innehåll. I stället för valsedlar ha förekommit valupprop, förslag till kandidater, räkningar och ströskrifter. En valman i Kronobergs län har i stället för valsedel lagt in en begäran om anteckning till nattvardsgång. I stor utsträckning ha ju också dubbelsedlar förekommit. Men om man undantager sådana fall som de anförda, om hvilka ju ingen tvekan kan råda, kan man icke spåra någon enhetlighet med afseende å kassationsförfarandet. En liten sammanställning af vissa fall, då såväl godkännande som underkännande ägt rum, torde vara belysande.

- 1) gulhvitt papper;
- 2) linjeradt papper;
- 3) jämte valsedel annat innehåll i valkuvertet;
- 4) märkning med blyertsstreck, »kråkor», siffror och bokstäfver.

(Med hänsyn till fallen 3 och 4 synes Konungens befallningshafvande i Kronobergs län förfarit mildast; den resolverar t. ex. i ett fall på följande sätt: En valsedel, å hvilken framför namnen tecknats några bokstäfver, möjligen föreställande F, S, S, godkändes. En i samma kuvert inneliggande blyertspenna ansågs icke utgöra skäl för kassering. Däremot ansåg Konungens befallningshafvande i Göteborgs och Bohus län, att kassering borde ske af valsedel, därför att valkuvertet jämte valsedeln innehöll ett annat kuvert.)

5) sönderrifna valsedlar; (I regel torde sönderrifningen uppkommit vid kuvertens öppnande under sammanräkningen.)

- 6) icke slutna kuvert;
- 7) flera streck på valsedeln;
- 8) endast partibeteckning.

Ett par särskildt egendomliga kasseringar torde förtjäna att omnämnas. Så har i Malmöhus län en valsedel kasserats på grund af perforering i kanten, och en annan därför att den upptog »beteckning, som ej angåfve politiskt parti». En gottländsk valman har, af prydlighetshänsyn eller annan orsak, i stället för att stryka ett namn och i stället ditskrifva ett annat, klippt ur detta senare ur en annan valsedel och klistrat det ofvanpå det förra. Denna valsedel betraktade länsstyrelsen inte endast såsom rätt märklig — det skulle ej väckt förundran — utan såsom märkt. Som bekant, är det tillåtet att aflämna handskrifna valsedlar, ehuru det påtagligen i långt högre grad är ägnadt att röja valhemligheten än det blyertsstreck på baksidan af valsedel, som ofta varit kasseringorsak.

Hur skall man ernå en enhetlig praxis för bedömandet af kasseringorsak? Säkerligen icke genom en större detaljering af bestämmelserna i vallagen. Den önskade enhetligheten — som är nödvändig, emedan valmännen eljest i de sammanräknande myndigheternas olika kynne lätt spåra en viss godtycklighet — synes mig lättast kunna åstadkommas genom en *centralisation af sammanräkningsarbetet*, en centralisation på så sätt, att de nuvarande valförrättarnes arbete begränsades till att upprätta hjälpsedlar af samma natur som de, hvilka statistiska centralbyrån infordrat till underlag för valstatistiken. Till en enda myndighet kunde dessa hjälpsedlar jämte alla de valsedlar, angående hvilkas godkännande någon tvekan kunde råda, insändas. Med ett dy-

likt material som grundval skulle valets definitiva afgörande ej kräfva mycket arbete. Genom en dylik centralisering af sammanräkningarna skulle man, förutom enhetlighet i bedömandet, nå följande fördelar:

- 1) stark begränsning af kostnaderna;
- 2) hindrande i möjligaste grad af nu förekommande felräkningar;
- 3) ett fullständigare och tillförlitligare statistiskt material.

Felräkningar ha som bekant hitintills förekommit i uppseendeväckande stor utsträckning. Dessa så kallade experter, som anlåtats för sammanräkningsarbetet, ha nämligen stundom visat sig äga rätt egendomliga föreställningar om valmetodens innebörd. Det är ju en ofta förekommande anmärkning, att staten på många håll använder öfverqualificerad arbetskraft. Här, där det dock gäller val af folkets förtroendemän, synes man följt en motsatt praxis. Det förefaller som en anmälan om att man önskade deltaga i sammanräkningsarbetet varit tillräcklig för att nå rang, heder och värdighet af »expert». Man föranledes till ett sådant antagande däraf, att en dylik »expert» i en artikel i N. D. A.—V. L. sistlidne september beskriver reduktionsregeln på ungefär följande sätt: När rangordningsregeln inte längre kan tillämpas, använder man reduktionsregeln. Den består däri, att namnen få olika röstvärde alltefter sin plats på listan. Den, som står på andra plats, erhåller således en half röst, den, som står på tredje plats, en tredjedels röst o. s. v. Den mannen har, enligt egen uppgift i ingressen till nämnda artikel, befunnits lämplig att sammanräkna 40 landstingsmannaval jämte åtskilliga stadsfullmäktige- och riksdagsmannaval!

I anslutning till det anförda tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning dels i fråga om åtgärders vidtagande i ändamål att förebygga masskassering af vid val af ledamöter till Riksdagen, landsting och stadsfullmäktige afgifna valsedlar, dels huruvida och på hvad sätt en centralisering af sammanräkningsarbetet vid val af ledamöter till Riksdagens Andra kammare, till landsting och till stadsfullmäktige må lämpligen kunna åstadkommas och för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill en sådan utredning kan gifva anledning.

Stockholm den 26 januari 1912.

E. A. Nilson.